

Lietuvos Respublikos Seimo nariams

Kopijos:

JE Lietuvos Respublikos Prezidentui **Gitanui Nausėdai**

Respublikos Prezidento vyriausiajai patarėjai. Teisės grupės vadovei **Jūratei Šovienei**

Respublikos Prezidento vyriausiajai patarėjai. Švietimo, mokslo ir kultūros grupės vadovei

Jolantai Karpavičienei

Respublikos Prezidento vyriausiajam patarėjui. Vidaus politikos grupės vadovui **Povilui Mačiuliui**

LIETUVOS ŽMOGAUS TEISIŲ, VISUOMENINIŲ ORGANIZACIJŲ, MOKSLININKŲ IR KULTŪROS DARBUOTIOJŲ PAREIŠKIMAS

2021 m. gruodžio 21 d.

Dėl asmenvardžių rašybos Lietuvos piliečio asmens dokumentuose įstatymo

2021 m. gruodžio 21 dieną Lietuvos Respublikos Seimas planuoja balsuoti dėl asmenvardžių rašybos asmens tapatybės dokumentuose įstatymų projektų. Seimui yra teikiami du projektai:

Projektas Nr. XIIP-471, kurio pagrindinė nuostata yra asmenvardį rašyti valstybine lietuvių kalba pagrindiniame asmens dokumento puslapyje, o kitame asmens dokumento puslapyje Lietuvos piliečiui pageidaujant leisti įrašyti asmenvardį kitomis kalbomis.

Projektas Nr. XIIP-535(2), kurio pagrindinė nuostata yra leisti asmenvardį rašyti kitų valstybių kalbomis naudojant lotynišką raidyną, jei Lietuvos pilietis yra kitos nei lietuvių tautybės, jei turi kitos valstybės išduotą dokumentą, kur jo arba jo prosenelio asmenvardis buvo užrašytas atitinkama valstybine kalba.

2-2.	XIIP-535(2)	Asmens vardo ir pavardės rašymo dokumentuose įstatymo projektas teikėjas – Gabrielius Landsbergis/ 70 SN	pranešėjai – Stasys Šedbaras (TTK), Beata Petkevič (ŠMK), Audronius Ažubalis (URK), Tomas Vytautas Raskevičius (ŽTK), 14.30–15.00 svarstymas	pateikimo data 2017-05-09 Pritarta (2) Seimo TTK 2021-12-17 posėdyje PNP 2017-05-11
2-3.	XIIP-471	Vardų ir pavardžių rašymo asmens dokumentuose įstatymo projektas teikėjas – Audronius Ažubalis/ 6 SN	pranešėjas – Stasys Šedbaras (TTK) 15.00–15.10 svarstymas	pateikimo data 2017-05-09 Seimo TTK 2021.12.17 posėdyje siūlymas atmesti.

Dėl projekto Nr. XIIP-471

Atkreipiame dėmesį, kad projektas Nr. XIIIIP-471, kurį Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas siūlo atmesti, sudaro sąlygas nelietuvių tautybės Lietuvos piliečių vardus ir pavardes dokumentuose rašyti nelietuviškais rašmenimis neišstumiant pagrindinio įrašo valstybine kalba, o tai reiškia, nesiaurinant valstybinės lietuvių kalbos vartojimo srities. Šis projektas atitinka pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintą piliečių įstatymo leidybos iniciatyvos teisę bemaž 70 000 Lietuvos piliečių parašais 2015 m. Seimui privaloma tvarka svarstyti pateiktas įstatymų pataisas, siūlančias asmenvardžius nevalstybine kalba rašyti kitame paso puslapyje bei kitoje tapatybės kortelės pusėje. Tokia praktika yra jau pasiteisinusi, nes jau 25 metus sėkmingai veikia kaimyninėje Latvijoje.

Dėl projekto XIIIIP-535(2)

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (KT) 2014 m. vasario 27 d. sprendime išaiškino ypatumus Seimui nustatant asmens vardo ir pavardės rašymo asmens tapatybę patvirtinančiame dokumente. Citata: „<...> kai įstatymų leidėjui nustatant asmens vardo ir pavardės rašymo Lietuvos Respublikos piliečio pase teisinę reguliavimą yra reikalingos specialios žinios, jis **turi gauti specialių (profesinių) žinių turinčių asmenų (institucijų)**, inter alia pagal Lietuvos Respublikos įstatymus iš profesionalių kalbininkų – lietuvių kalbos specialistų (o tiek, kiek leidžia įstatymai, – ir kitų lingvistikos šakų atstovų) sudarytos valstybės institucijos, turinčios įgaliojimus rūpintis valstybinės kalbos saugojimu, pagal savo kompetenciją nustatyti valstybinės kalbos politikos gaires (arba siūlyti atitinkamoms įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžios institucijoms jas nustatyti savo leidžiamais teisės aktais) ir vykdyti valstybinę kalbos politiką, **oficialią išvadą, inter alia aiškiai išdėstytą poziciją, aiškius siūlymus, į kuriuos įstatymų leidėjas negali neatsižvelgti**<...>“.

Be to, minėtame sprendime KT konstatavo: „<...> įstatymų, kitų Seimo teisės aktų atitiktį Konstitucijai užtikrina ir Seimo įgyvendinama vidinė prevencinė kontrolė Seimo statute nustatytais būdais užkertant kelią leisti įstatymus, kitus teisės aktus, kurie gali prieštarauti Konstitucijai arba kitiems aukštesnės galios teisės aktams (Konstitucinio Teismo 2005 m. sausio 19 d. nutarimas).

Šiame kontekste pažymėtina ir tai, kad tokiai vidinei prevencinei kontrolei yra svarbu, jog Seimas atsižvelgtų į įstatymų leidybai reikalingą kitų valstybės institucijų pateikiamą informaciją ir ją vertintų. Įstatymu nustatant, kaip Lietuvos Respublikos piliečio pase turi būti rašomi asmens vardas ir pavardė, turėtų būti remiamasi specialiomis žiniomis ar specialia (profesine) kompetencija; todėl Seimas, vadovaudamasis konstituciniu atsakingo valdymo principu, turi gautas oficialias išvadas, inter alia VLKK oficialią išvadą, išdėstytą poziciją (siūlymus), tinkamai įvertinti <...>“

Pažymėtina, kad Valstybinė lietuvių kalbos komisija (VLKK) Lietuvos Respublikos Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto prašymu 2021 m. spalio 28 d. posėdyje vertino Lietuvos Respublikos Vyriausybės siūlomas vardų ir pavardžių rašymo asmens dokumentuose įstatymo projekto XIIIIP 535 papildomas išimtis, kuriomis būtų išplėstos šiuo metu galiojančios VLKK patvirtintos išimtis, suteikiančios teisę Lietuvos piliečiams oficialiuose dokumentuose atsisakyti asmenvardžio įrašo valstybine kalba. Minėtame posėdyje VLKK nepritarė Vyriausybės siūlomoms papildomoms išimtimis, tačiau **Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas** 2021 gruodžio 17 d. posėdyje **nusprendė nepaisyti VLKK išvados**, supažindinimą posėdžio dalyvių su šia VLKK išvada pavadinęs atsižvelgimu į ją, t.y., tinkamu šios išvados įvertinimu. Tokiu būdu **Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas stojo į atvirą priešpriešą su specialias profesines žinias turinčia asmenų institucija VLKK**, kuriai atstovauja profesionalūs kalbininkai – lietuvių kalbos specialistai ir Lietuvos visuomenės dauguma, kuria remiantis

valstybinis lietuvių kalbos statusas buvo įtvirtintas 1990 m. kovo 11 d. Laikinajame Pagrindiniame įstatyme¹ ir Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, kuri buvo priimta 1992 m., spalio 25 d. referendume.

Siūlydamas Seimo nariams projektą XIIP-471 atmesti, o pritarti projektui XIIP-535(2) neatsižvelgiant į **VLKK išvadas**, Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas sukūrė prielaidas Lietuvos visuomenės susipriešinimui. Projekto XIIP – 535(2) nuostatos pažeidžia Lietuvos Respublikos Konstituciją ir diskriminuoja Lietuvos piliečius tautybės pagrindu žmogaus teisių požiūriu: jis pažeidžia Lietuvos rusų, ukrainiečių, žydų, gudų, kurių vien tik Vilniaus krašte gyvena per 30 tūkstančių, teises, nes Projektu numatoma asmenvardį rašyti kitų valstybių kalbomis naudojant tik lotynišką raidyną, tačiau tai paneigia nelotyniškus rašmenis turinčių kitų tautinių grupių galimybes ir teises taip pat reikalauti analogiškų teisių ir sau.

Kita vertus, nuostata asmenvardį rašyti kitų valstybių kalbomis naudojant lotynišką raidyną, jei Lietuvos pilietis turi kitos valstybės išduotą dokumentą, kur jo arba jo prosenelio asmenvardis buvo užrašytas atitinkama valstybine kalba, gali reikšti anksčiau buvusių okupacinių valdžių išduotų dokumentų pripažinimą, tuo pačiu būtų įtvirtinamas ir okupacijos teisėtumas.

Tokia nuostata kelia atvirą grėsmę Lietuvos valstybingumui ir jos teritoriniam vientisumui, nes jeigu Lietuvoje bus įtvirtintas dvigubos ar trigubos pilietybės institutas (o tokios iniciatyvos neatsitiktinai yra nuolat keliamos), priėmus panašias įstatymo pataisas bus pripažinta minėtų asmenų teisė net tik į kitos valstybės jiems suteiktą vardą ir pavardę, bet ir teisę į kitos valstybės pilietybę. Pažymėtina, kad **tokių Lietuvos piliečių mūsų šalyje yra šimtai tūkstančių**. Neabejotina, jog tuo atveju svetimų valstybių įtaka dvi ar kelias pilietybes turintiems piliečiams priimant mūsų valstybėje svarbiausius sprendimus, įskaitant karšto apsaugą, objektyviai išsaugis net kelis kartus. O tai reiškia, kad projektas Nr. XIIP- 535 kelia grėsmę mūsų šalies nacionaliniam saugumui.

Atsižvelgdami į tai, raginame Lietuvos Respublikos Seimo narius atmesti įstatymo projektą XIIP-535(2) ir pritarti projektui XIIP-471, kuris labiausia atitinka Nepriklausomos Lietuvos valstybės ir lietuvių Tautos ir visų Lietuvoje gyvenančių tautų interesams.

Pareiškimą pasirašo:

*Asociacija „Talka kalbai ir Tautai“
Lietuvos žmogaus teisių asociacija
Lietuvos Helsinkio grupė
Piliečių gynybos paramos fondas
Lietuvos žmogaus teisių gynimo asociacija
Lietuvos nacionalinės vartotojų federacija -
LPS „Bočiai“ Vilniaus miesto bendrija
Lietuvių etninės kultūros draugija*

*Mindaugas Karalius
Vytautas Budnikas
Aurelija Kuzmaitė
Stasys Kaušinis
Romualdas Povilaitis
Alvita Armanavičienė
Vilija Turienė
Dalia Urbanavičienė*

ALFONSAS VAIŠVILA

teisės filosofas ir teoretikas, profesorius, habilituotas mokslų daktaras.

VYTAUTAS RADŽVILAS

filosofas, politologas, Vilniaus universiteto profesorius, habilituotas mokslų daktaras, partijos „Nacionalinis susivienijimas“ pirmininkas.

¹ 1990 m. kovo 11 d. priimtame Laikinojo Pagrindinio Įstatymo 7 straipsnyje: „Valstybinė Lietuvos Respublikos kalba yra lietuvių kalba“.

KRESCENCIJUS STOŠKUS	filosofas, humanitarinių mokslų daktaras, Lietuvos kultūros kongreso pirmininkas.
MINDAUGAS PETRAS BLOZNELIS	matematikas, habilituotas fizinių mokslų daktaras, Vilniaus universiteto -profesorius.
ARTŪRAS JUDŽENTIS	kalbininkas, humanitarinių mokslų daktaras.
JONAS IVOŠKA	teisininkas, advokatas.
LINAS V. MEDELIS	publicistas, redaktorius, leidėjas.
JONAS JASAITIS	profesorius, socialinių mokslų daktaras, publicistas, „Mokslo Lietuva“ vyr. redaktorius.
EUGENIJUS ARVYDAS JANULAITIS	biochemikas, profesorius, habilituotas biomedicinos mokslų daktaras.
LEONAS MILČIUS	Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos akto dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo signataras.
BRONIUS GENZELIS	humanitarinių mokslų habilituotas daktaras, profesorius, Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Akto „Dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo“ signataras.
ALMANTAS STANKŪNAS	inžinierius, verslo konsultantas, partijos „Nacionalinis susivienijimas“ valdybos narys, Vilniaus sk. pirmininko pavaduotojas ir Energetikos komiteto pirmininkas.
VLADAS KANČAUSKAS	menininkas, skulptorius.
KĘSTUTIS DUBNIKAS	filosofas, docentas, humanitarinių mokslų habilituotas daktaras.
VYTAUTAS RUBAVIČIUS	rašytojas, filosofas, humanitarinių mokslų daktaras, Lietuvos kultūros tyrimų instituto vyriausiasis mokslo darbuotojas.
VYTAUTAS DAUJOTIS	chemikas, habilituotas fizinių mokslų daktaras, profesorius
DONATAS STAKIŠAITIS	gydytojas, habilituotas mokslų daktaras, profesorius.
DAIVA JAKUBONIENĖ	gydytoja, biomedicinos mokslų daktarė.
ALBERTAS ŽOSTAUTAS	Žurnalo „Miškai“ vyr. redaktorius
VYTAUTAS KARČIAUSKAS	skulptorius.
SAULIUS ARLAUSKAS	pedagogas, teisės filosofas, profesorius, filosofijos mokslų daktaras.
JŪRATĖ LAUČIŪTĖ	kalbininkė, humanitarinių mokslų daktarė.
RENATA ŠERELYTĖ	Rašytoja.
LAISVŪNAS ŠOPAUSKAS	filosofas, publicistas.
KAZIMIERAS ŽUPERKA	kalbininkas, habilituotas humanitarinių mokslų daktaras, Vilniaus universiteto Šiaulių akademijos profesorius.

GEDIMINAS STORPIRŠTIS RYTIS SALADŽIUS	aktorius. aktorius.
DALIUS SERAFINAS	profesorius, technikos mokslų daktaras, Lietuvos mokslininkų sąjungos pirmininkas.
ROBERTAS GRIGAS	rezistentas, kunigas.
RIMVYDAS STANKEVIČIUS	poetas, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kultūros ir meno premijos laureatas.
JUOZAS SKIRIUS	istorikas, humanitarinių mokslų daktaras, Vytauto Didžiojo universiteto profesorius.
ERIKA DRUNGYTĖ	poetė, redaktorė.
GIEDRIUS ARBAČIAUSKAS	aktorius, bardas.
VYTAUTAS SINICA	politologas.
ARAS ŽVIRBLYS	Kompozitorius.
DAINIUS RAZAUSKAS	mitologas, religijotyrininkas, humanitarinių mokslų daktaras.
ALDONAS PUPKIS	kalbininkas, humanitarinių mokslų daktaras
JŪRATĖ MARKEVIČIENĖ	architektūrologė, kultūros paveldo ekspertė.
AURELIJA STANCIKIENĖ	architektė-restauratorė.
DALIUS STANCIKAS	žurnalistas.

Pastaba.

Parašai toliau renkami.

*Pareiškimas priimtas bendru sutarimu
Lietuvos žmogaus teisių asociacija*

*El. Paštas: komitetas@lzta.lt
Tel. pasiteiravimui: 8 699 13084*



Vytautas Budnikas